

Onderzoek: Dag na Tweede Kamerverkiezingen

Samenvatting

Kiezers VVD, CDA en ChristenUnie willen liefst door met huidige coalitie, kiezers van D66 niet

De grootste groep kiezers ziet het liefst dat VVD, CDA, D66 en de ChristenUnie met elkaar om de formatietafel gaan. Bij kiezers van de VVD, CDA en de ChristenUnie is die ruim favoriet, alleen willen D66'ers liever met Volt of een linkse partij.

Dat blijkt uit onderzoek van EenVandaag op de dag na de verkiezingen onder ruim 21.000 leden van het Opiniepanel. De combinatie VVD, D66, CDA en ChristenUnie, goed voor 79 Tweede Kamerzetels in de laatste tellingen, krijgt van 30 procent van alle kiezers de voorkeur. Bij een meerderheid van de kiezers die gisteren op de VVD (71 procent), het CDA (74 procent) en de ChristenUnie (88 procent) hebben gestemd is de samenstelling van Rutte III ook favoriet voor het komende kabinet.

D66'ers willen liever met Volt of linkse partij

Uitzondering is de achterban van winnaar D66. De sociaal liberalen rolden als tweede partij uit de stembussen en hebben daarmee een flinke stem in de formatie. Voor slechts één op de vijf (19 procent) is een coalitie tussen de VVD, D66, CDA en de ChristenUnie favoriet. Zij ruilen de ChristenUnie het liefst in voor nieuwkomer Volt, de PvdA of GroenLinks.

Als het gaat om samenwerking met de ChristenUnie zijn vooral de medisch-ethische kwesties een breekpunt voor D66-kiezers: "Mijn stem op D66 was er vooral één op progressieve waarden. Weer samenwerken met een ethisch streng conservatieve partij vind ik zonde van mijn stem." 46 procent van de D66-kiezers vindt een coalitie VVD, D66, CDA, ChristenUnie als het moet wel acceptabel.

Minderheidskabinet

Een minderheidskabinet, zonder een vierde partij, is ook acceptabel voor D66-kiezers, maar slechts 4 procent noemt dat nu wenselijk. Slechts een derde (32 procent) vindt dat dat nu onderzocht moet worden. Van alle kiezers vindt 9 procent praten over een minderheidskabinet wenselijk.

Waar kiezers het in meerderheid wel over eens zijn, is welke politicus na gisteren premier mag worden. 58 procent vindt het acceptabel als Mark Rutte voor de vierde keer premier van Nederland wordt. 34 procent, vooral kiezers van FVD, de PVV, de SP en de Partij voor de Dieren, noemt dat onacceptabel.

CDA-kiezers: partij mag regeren ondanks verlies

Opvallend is de houding van CDA-kiezers tegenover regeren. De partij, in de campagne geleid door Wopke Hoekstra, verliest waarschijnlijk vier zetels ten opzichte van de vorige verkiezingen en komt uit op 14 zetels.

Maar liefst 93 procent van de CDA-stemmers vinden dat hun partij, ondanks het zetelverlies, mag regeren in een volgend kabinet.

Eigen kiezers genadig voor verliezers

Ook zijn CDA-kiezers mild voor lijsttrekker Hoekstra. 87 procent van zijn achterban vindt dat hij na het tegenvallende resultaat niet hoeft op te stappen. Kiezers lichten toe dat hij pas kort politiek leider is en de tijd moet krijgen om te rijpen. "Hoekstra is meer bestuurder dan politicus. Dat is gebleken. Dat is geen reden om hem weg te sturen", zegt een CDA'er in het onderzoek.

Ook bij andere partijen die hebben verloren, hoeven van de kiezers geen koppen te rollen. Wilders geniet nog altijd de meeste steun, met 99 procent van zijn eigen kiezers die vindt dat hij mag blijven. Maar ook grote groepen kiezers van de SP (86 procent) en GroenLinks (74 procent) vinden dat hun leiders mogen aanblijven.

Uitslagen

Vragenlijst en uitslagen

De VVD is de grootste partij geworden bij de verkiezingen. Grote winnaars zijn D66 en Forum voor Democratie. CDA, SP en GroenLinks hebben het meest verloren. Volgens de laatste tellingen komen Volt, JA21, en de BoerBurgerBeweging (BBB) nieuw in de Tweede Kamer.

Hoe tevreden of ontevreden ben je met de uitslag van de verkiezingen?

Heel tevreden 14%
Redelijk tevreden 35%
Redelijk ontevreden 21%
Heel ontevreden 26%
Weet niet / geen mening 4%

Aan de deelnemers die niet gestemd hebben werd de volgende vraag voorgelegd:

Je hebt aangegeven dat je wel stemgerechtigd bent, maar dat je niet gestemd hebt.

Waarom heb je niet gestemd?

Je kunt meerdere redenen aankruisen als die van toepassing zijn.

Ik vond het risico op een coronabesmetting te groot 28%
Als protest tegen de gevestigde orde 14%
Ik stem nooit bij verkiezingen 6%
Ik heb geen interesse in politiek 3%
Ik weet niet wat ik moet stemmen 8%
Ik voel me niet vertegenwoordigd door de politieke partijen 29%
Ik denk niet dat mijn stem invloed heeft 15%
Ik denk dat de verkiezingen niet eerlijk verlopen 17%
Een andere reden 25%
Weet niet / geen mening 2%

Kiezers

Thema's en partijleider belangrijkst

De volgende vragen zijn gesteld aan deelnemers die hun stem hebben uitgebracht.

Wat was voor jou het meest doorslaggevend bij het bepalen van je stem voor de landelijke verkiezingen?

Je kunt meerdere redenen aankruisen als die van toepassing zijn.

Het standpunt van een partij op 1 of meer thema's die ik belangrijk vind 39%
De kans dat een partij gaat meeregeren 16%
Een tegenstem tegen de huidige regeringspartijen 16%
Hoe hoog de partij staat in de peilingen 2%
De kwaliteiten van de partijleider 35%
Of de partijleider een man of vrouw is 3%
De geloofsovertuiging van een partij 8%
De partij die het beste voor heeft met mijn beroepsgroep 9%
Uit gewoonte / ik stem altijd op dezelfde partij 9%
Iets anders 9%
Weet niet / geen mening 2%

Vanwege de coronacrisis waren er meer mogelijkheden om te stemmen dan normaal. Zo konden 70-plussers per brief stemmen en waren er ook stembureaus open op 15 en 16 maart.

Hoe heb jij gestemd?

Ik heb op woensdag 17 maart gestemd 73%
Ik heb op dinsdag 16 maart gestemd 8%
Ik heb op maandag 15 maart gestemd 10%
Ik ben 70-plus, heb per brief gestemd en deze op de post gedaan 7%
Ik ben 70-plus, heb per brief gestemd en deze bij een gemeentelijk afgiftepunt afgegeven 2%
Weet niet / geen antwoord -

Wanneer bepaal je je stemkeuze?

Op welk moment heb je bepaald op welke partij je ging stemmen?

Ik stem altijd op dezelfde partij 17%
Al voor de start van de campagne 30%
Ongeveer twee weken voor de verkiezingen 15%
Ongeveer een week voor de verkiezingen 7%
In de laatste week voor de verkiezingen 10%
Twee dagen voor de verkiezingen (maandag 15 maart) 3%
Een dag voor de verkiezingen (dinsdag 16 maart) 5%
Op de verkiezingsdag zelf (woensdag 17 maart) 7%
In het stembokje 3%
Dat weet ik niet meer 2%
Geen antwoord 1%

Strategisch stemmen

Met een strategische stem bedoelen we een stem op een partij die misschien niet je grootste voorkeur had, maar die toch je stem kreeg met het oog op de na de verkiezingen te vormen coalitie, of omdat je wilde voorkomen dat een andere partij groter wordt. We willen nu weten in hoeverre je stem een strategische stem is geweest.

Welke van de onderstaande situaties is van toepassing?

Mijn stem was een strategische stem 20%
Mijn stem was geen strategische stem 76%
Weet niet / geen mening 4%

Corona had weinig invloed op stem

Stemmen in coronatijd

Voorafgaand aan de verkiezingen was er discussie of het veilig genoeg zou zijn om te stemmen in coronatijd. De overheid nam verschillende maatregelen om de kans op een besmetting op de stembureaus zo klein mogelijk te maken. Ook konden kiezers al op 15 en 16 maart stemmen, konden 70-plussers per brief stemmen en mochten kiezers drie volmachten uitbrengen.

Hoe veilig heb jij het stemmen in coronatijd ervaren?

Heel veilig 63%
Redelijk veilig 17%
Redelijk onveilig 2%
Heel onveilig 2%
Weet niet / geen mening 16%

Alle volgende vragen zijn voorgelegd aan alle deelnemers aan het onderzoek.

Hoeveel invloed heeft de coronacrisis gehad op je (stem)keuze?

Heel veel invloed 8%
Redelijk veel invloed 10%
Niet zo veel invloed 25%
Helemaal geen invloed 49%
Weet niet / geen mening 8%

Wat is jouw indruk: zijn de Tweede Kamerverkiezingen eerlijk verlopen of niet?

Zeker wel 52%
Waarschijnlijk wel 26%
Waarschijnlijk niet 6%
Zeker niet 10%
Weet niet / geen mening 5%

Coalities

Welke coalities zijn acceptabel?

Acceptabele coalities

Hieronder staat een aantal coalities die mogelijk een kabinet kunnen vormen op basis van de laatste tellingen. Sommigen hebben een meerderheid, andere zijn minderheidscoalities.

Geef van elke coalitie aan of je deze acceptabel of onacceptabel vindt.

VVD, D66 (minderheidskabinet)

Wel acceptabel 23%
Niet acceptabel 66%
Weet niet / geen mening 11%

VVD, D66, CDA (minderheidskabinet)

Wel acceptabel 31%
Niet acceptabel 57%
Weet niet / geen mening 12%

VVD, D66, CDA, ChristenUnie

Wel acceptabel 44%
Niet acceptabel 45%
Weet niet / geen mening 11%

VVD, D66, CDA, PvdA

Wel acceptabel 46%
Niet acceptabel 42%
Weet niet / geen mening 12%

VVD, D66, CDA, SP

Wel acceptabel 34%
Niet acceptabel 53%
Weet niet / geen mening 13%

VVD, D66, CDA, GroenLinks

Wel acceptabel 31%
Niet acceptabel 57%
Weet niet / geen mening 12%

VVD, D66, CDA, Volt

Wel acceptabel 41%
Niet acceptabel 44%
Weet niet / geen mening 15%

VVD, D66, PvdA, SP, GroenLinks

Wel acceptabel 31%
Niet acceptabel 59%
Weet niet / geen mening 10%

VVD, D66, PvdA, GroenLinks

Wel acceptabel 33%
Niet acceptabel 56%
Weet niet / geen mening 11%

VVD, D66, PvdA, SP

Wel acceptabel 35%
Niet acceptabel 55%
Weet niet / geen mening 10%

VVD, PVV, CDA, FvD, JA21

Wel acceptabel 24%
Niet acceptabel 67%
Weet niet / geen mening 9%

Coalities

Huidige kabinet favoriet bij grootste groep kiezers

VVD, PVV, CDA, FvD, SGP

Wel acceptabel 21%

Niet acceptabel 70%

Weet niet / geen mening 9%

Favoriete coalitie

Onderstaande coalities hebben waarschijnlijk een meerderheid op basis van de laatste tellingen.

Welke van de onderstaande coalities zie jij het liefst? Je kunt 2 coalities aankruisen.

VVD, D66, CDA, ChristenUnie 30%

VVD, D66, CDA, PvdA 21%

VVD, D66, CDA, SP 9%

VVD, D66, CDA, GroenLinks 9%

VVD, D66, CDA, Volt 21%

VVD, D66, PvdA, SP, GL 15%

VVD, D66, SP, PvdA 9%

VVD, D66, PvdA, GL 12%

VVD, PVV, CDA, Forum, JA21 20%

VVD, PVV, CDA, Forum, SGP 13%

Weet niet / geen mening 11%

De meeste partijen, waaronder VVD en CDA, hebben aangegeven niet met de PVV en Forum voor Democratie in een kabinet te willen.

Vind je het wel of niet kunnen dat de meeste partijen al voor de verkiezingen hebben aangegeven dat ze niet met de PVV willen regeren?

Dat vind ik wel kunnen 51%

Dat vind ik niet kunnen 44%

Weet niet / geen mening 5%

Minderheidskabinet?

Vind je het wel of niet kunnen dat de meeste partijen al voor de verkiezingen hebben aangegeven dat ze niet met Forum voor Democratie willen regeren?

Dat vind ik wel kunnen 56%

Dat vind ik niet kunnen 39%

Weet niet / geen mening 5%

Minderheidskabinet

Meestal hebben partijen die een regering vormen een meerderheid van de zetels in de Tweede Kamer. Dat is echter niet verplicht. Een minderheidskabinet bestaat uit partijen die samen géén meerderheid hebben. Zo'n kabinet heeft daarom steeds steun van andere partijen nodig om voorstellen door te kunnen voeren. Sommige mensen zijn tegen een minderheidskabinet omdat het minder stabiel zou zijn. Anderen vinden minderheidskabinetten wel goed omdat zo'n kabinet actief moet onderhandelen om draagvlak te vinden voor maatregelen.

In hoeverre vind je het wenselijk, acceptabel of onacceptabel als er een minderheidskabinet wordt gevormd?

Dat vind ik wenselijk 9%

Dat vind ik acceptabel, maar niet wenselijk 48%

Dat vind ik onacceptabel 31%

Weet niet / geen mening 12%

Vind je wel of niet dat een minderheidskabinet nu serieus onderzocht moet worden?

Wel nu onderzoeken 32%

Niet nu onderzoeken 50%

Weet niet / geen mening 18%

Premier

Rutte meest acceptabel als premier, Kaag tweede

Eerste Kamer

Om wetten gerealiseerd te krijgen moet er steun zijn van een meerderheid, zowel in de Tweede als in de Eerste Kamer. Als de coalitie zelf geen meerderheid in de Eerste Kamer heeft kan ze onderhandelen en steun zoeken bij andere partijen. In de huidige omstandigheden betekent dit dat de meeste coalities die in de Tweede Kamer een meerderheid hebben, die niet in de Eerste Kamer hebben. Om ook in de Eerste Kamer een meerderheid te hebben, zouden er dan extra partijen aan het kabinet moeten worden toegevoegd.

'Ik vind het belangrijk dat de coalitie een meerderheid in zowel de Eerste als de Tweede Kamer heeft, ook als dat betekent dat er extra partijen nodig zijn.'

Eens 47%

Oneens 28%

Weet niet / geen mening 25%

Premier

Op basis van de verkiezingsuitslag komen de grootste partijen het meest in aanmerking om de premier te leveren.

Wie van de onderstaande kandidaten zie jij het liefst als premier van het nieuwe kabinet?

Mark Rutte (VVD) 41%

Geert Wilders (PVV) 13%

Wopke Hoekstra (CDA) 4%

Sigrid Kaag (D66) 29%

Weet niet / geen mening 13%

Vind je het wel of niet acceptabel als Mark Rutte weer premier wordt van het nieuwe kabinet?

Wel acceptabel 58%

Niet acceptabel 34%

Weet niet / geen mening 8%

Verdeeldheid over 'Nationaal Herstelplan'

Nationaal Herstelplan

Als de VVD bij de verkiezingen de grootste wordt, wil Rutte bij de formatie eerst een 'Nationaal Herstelplan' uit de coronacrisis opstellen. Pas daarna zou de formatie op andere punten, waar de partijen meer tijd voor nodig hebben, verder kunnen gaan. Hoofdpunten van het herstelplan zijn om de komende jaren niet te bezuinigen om de economie te laten herstellen, verlenging van steunpakketten voor bedrijven, en flexibele capaciteit op de intensive cares. Hiervoor zoekt hij ideeën en steun bij diverse partijen. Andere partijen zijn niet enthousiast over het plan van Rutte. Ze vinden het logisch dat er nagedacht wordt over herstel na corona, en noemen het 'een verkiezingstruc'.

Vind je het een goed of een slecht plan om de formatie in tweeën te delen, en eerst een nationaal herstelplan te maken en daarna pas verder te formeren over andere onderwerpen?

Goed plan 33%

Slecht plan 41%

Weet niet / geen mening 26%

Verliezers

CDA mag regeren ondanks verlies

Verliezers

Onderstaande partijen hebben meerdere zetels verloren bij de Tweede Kamerverkiezingen ten opzichte van 2017.

Vind je dat deze partijen met dit verlies wel of niet in een kabinet kunnen stappen:

	Mag wel	Mag niet	Weet niet
PVV	44%	46%	10%
CDA	70%	19%	11%
SP	58%	32%	10%
GroenLinks	44%	44%	12%

Wilders, Hoekstra en Marijnissen mogen blijven

Vind je dat hun leiders kunnen blijven of moeten vertrekken?

	Blijven	Vertrekken	Weet niet
Geert Wilders (PVV)	70%	17%	13%
Wopke Hoekstra (CDA)	62%	24%	14%
Lilian Marijnissen (SP)	72%	15%	13%
Jesse Klaver (GroenLinks)	49%	39%	12%
Liane den Haan (50PLUS)	32%	46%	22%

EenVandaag Opiniepanel

Over dit onderzoek

Het onderzoek is uitgevoerd op 18 maart 2021. Aan het onderzoek deden 21.853 leden van het EenVandaag Opiniepanel mee. Het onderzoek is na weging representatief voor zes variabelen, namelijk leeftijd, geslacht, opleiding, burgerlijke staat, spreiding over het land en politieke voorkeur gemeten naar de Tweede Kamerverkiezingen van 2021.

Het EenVandaag Opiniepanel bestaat uit 70.000 leden.

Voor meer informatie kunt u contact opnemen met onderzoeker petra.klapwijk@eenvandaag.nl

